

WWF

MAGAZIN

2020/1

Életmódváltás és zöld helyreállítás

Fókuszban az újjászülető Dráva

A NEW DEAL FOR NATURE AND PEOPLE KEZDEMÉNYEZÉS

A ZÖLD HELYREÁLLÍTÁS JEGYÉBEN

A KEZDEMÉNYEZÉS CÉLJA, HOGY 2030-IG ELÉRJÜK A

NULLA
NETTÓ
ÉLŐHELYVESZTÉST

GLOBÁLIS ÖKOLÓGIAI LÁBNYOMUNK
50%-OS
CSÖKKENTÉSÉT

NULLA
EMBER OKOZTA
FAJKIHALÁST

A 2020-AS SZUPERÉV FORDULÓPONT:

KÉPESEK LESZÜNK ÚJRA HARMÓNIÁBA
KERÜLNI A TERMÉSZETTEL?

A VILÁG VEZETŐINEK MOST KELL
MEGHOZNIUK A DÖNTÉSEIKET
A TERMÉSZET VÉDELMEÉRT,
A KLÍMÁVÁLTOZÁS MEGÁLLÍTÁSÁÉRT
ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS
BIZTOSÍTÁSÁÉRT.

MOST KELL CSELEKEDNÜNK,
HOGY VISSZAFORDÍTSUK A TERMÉSZETI
ÉRTÉKEINK PUSZTLÁSÁT ÉS MEGÓVJUK
AZ EMBERISÉG JÖVŐJÉTI!

HALLASD A HANGOD A BOLYGÓÉRT!
ÍRD ALÁ KEZDEMÉNYEZÉSÜNKET ÉS TÁMOGASD KÖZÖS JÖVŐNKET!
WWF.HU/CSELEKEDJ/VOICEFORTHEPLANET

KÖSZÖNTŐ

Verő György
a WWF Magyarország
Élő Folyók programjának
szakértője

Magazinunk világjárvány közepén, rendkívüli helyzetben jelenik meg, melyben osztozik az egész ország és az egész, egyetlen óriási hangyabolyként működő emberiség.

A rendkívüli helyzet gyors és mélyreható életmódváltást követelt, mert a járványt csak a szakemberek iránymutatásait betartva tarthatjuk kordában. Igen, mi mindannyian. Hiszen a frontvonalban küzdők mellett rajtunk is ugyanannyira múlik, hogy mekkora kárt hagy maga után a koronavírus.

Ezt felismerve a WWF Magyarországnál megszokásainkat sutba dobva, a szakértők ajánlásainak megfelelően alakítottuk át napok alatt a munkarendünket és életvitelünket.

A zöld ügyek szakértőiként ezt kérjük mi is a társadalomtól: a járvány utáni helyreállítás során, az egyéni érdekeken felülemelkedve, a közösségért érzett felelősség alapján lépünk ki a komfortzónánkból, alakítsuk át radikálisan az életvitelünket, gondoljuk és szervezzük újra a szokásainkat. A klímaváltozás és a biológiai sokféleség rohamos csökkenése a járvány után is velünk marad, újabb globális válságokkal fenyegetve.

Ki-ki a maga területén, mi azért dolgozunk, hogy ne éljünk át a mostani válsághoz hasonló. Magazinunk fókuszában ezúttal a Dráván végzett munkánkat mutatjuk be, hiszen nem késő még, hogy a leigázott folyóinkhoz való viszonyunkat is megváltoztassuk. Itt az ideje, hogy éltető, tápláló, hűsítő folyóink is újjászülethessenek. Ehhez azonban rátok, a társadalomra is szükségünk van.

TARTALOM

Hírek	4-5
Muszáj minden erdőben fát vágni?	6-9
Fókuszban: Ismeretlen folyóink, újjászülető Dráva.	10-15
Fenntartható étkezés vészidőkben is? Hogyan?	16-17
Csak akkor lehetünk egészségesek, ha hagyjuk élni a természetet.	18-21
0-50-0 célkitűzésünk	22-23
Interjú: Ha kimegyek az erdőbe, azt érzem, hogy vigyázni kell rá	24-26
Bumeráng-effektus: a természetrombolás és a járványok	27-29
A klasszikus kék új árnyalata	30

IMPRESSZUM

Szerkesztő: Gilányi Dóra
Címlapfotó: RTL KLUB
Közreműködők: Berende Alexa, Gálhidy László, Gígler Dóra,
Gilányi Dóra, Gruber Tamás, Hrenkó Dóra, Kajner Péter, Klacsán
Csaba, Kokics Viktória, Patkó László, Sipos Katalin, Verő György

WWF.HU
FACEBOOK.COM/WWFHUNGARY
INSTAGRAM.COM/WWFMAGYARORSZAG
YOUTUBE.COM/WWFMAGYARORSZAG

A magazin a WISEDRAVALIFE (LIFE17NAT/HU/000577) projekt támogatásával készült. A projekt az EU LIFE alapja támogatásával valósul meg. Hozzájárul az Agrárminisztérium és a Coca-Cola Alapítvány.

VÉDETT ERDŐT PUSZTÍTOTTAK EL A TISZÁNÁL

Tarvágással irtottak ki 2020. januárban egy Tisza menti védett területen álló, idős ártéri ligeterdőt. A vízügy kezelésében lévő, kilencven év körüli erdő kitermelése szabálytalanul zajlott és súlyosan természetkárosító hatással bír.

A Tiszaug határában történt tarvágásra az Országos Vízügyi Főigazgatóságnak nem volt engedélye. Az eset felhívja a figyelmet arra, hogy az árvízi kockázatkezelés jelenlegi gyakorlata természetkárosító módszereket is tartalmaz. A fák kivágásával járó árvíz kockázat csökkentése sok esetben nem feltétlenül az emberi élet és a települések megóvását, hanem gyenge minőségű termőföldek védelmét szolgálja.

Sajnálatos, hogy miközben a különböző faültetési mozgalmak egyre nagyobb figyelmet kapnak, addig természetes, idős erdeink védelmét még mindig nem vesszük komolyan.

© Gábor László

TISZTA VIZET A POHÁRBA!

Magyarország mint víznagyhatalom?

Beszélgetés a Duna és a főváros kapcsolatáról, folyóink és ivóvizünk állapotáról

IDŐPONT: 2020 FEBRUÁR 27. 18:30
HELYSZÍN: MAGNET KÖZÖSSÉGI HÁZ

TISZTA VIZET A POHÁRBA!

A WWF Magyarország a Magnet Labor közreműködésével WWF Corner elnevezéssel indított beszélgetéssorozatot, amelynek február 27-i rendezvényén a víz kapott főszerepet. Szakértőink és vendégeink azt járták körül, hogy **milyen állapotban vannak és mennyire szennyezettek valójában természetes vizeink és ivóvizünk**, milyen a kapcsolat a városok és a folyók között. Az eseményről készült felvételt keresd a WWF Magyarország Youtube csatornáján!

RAGADOZÓKKAL A BETEGSÉGEK ELLEN

A természetből eredő hasznok sokszor nem felelnek meg mérhető gazdasági profitnak, ezért könnyen elfelejtkezünk róluk. **Pedig a betegségek kordában tartása is egy ilyen, ragadozóknak köszönhető „haszon”, úgynevezett ökoszisztéma-szolgáltatás.**

A farkasok és más ragadozók gyakran vadásznak beteg állatokra, mellyel csökkenthetik a fertőzések lehetőségét a prédapopulációkon belül, valamint közvetve a háziállatok fajok betegségeinek terjedését is. Ebben az értelemben az állattartás is profitálhat a farkas jelenlétéből, hiszen a patások csökkenésével csökkenhet a fertőző betegségek – például a sertéspestis vagy szarvasmarha-tuberkulózis – átadásának lehetősége is. A beteg patások elejtése tehát egy gazdaságilag is fenntarthatóbb mezőgazdasághoz és végső soron egészségesebb emberi közösségekhez is vezet.

Ha érdekesnek találod a témát, akkor a következő cikkek böngészését ajánljuk:
Packer, C. et al. (2003): Keeping the herds healthy and alert: implications of predator control for infectious disease. *Ecol Lett* 6: 797-802
Stronen, A. et al. (2007): Farmer attitudes toward wolves: Implications for the role of predators in managing disease. *Biol Conserv* 135: 1-10

© Chris Martin Bahr

© Pexels.com, Min An

ÖNKÉN_S

Már csak TE hiányzol! Csatlakozz hozzánk önkéntes környezeti nevelőként és dolgozz a természet megóvásáért a WWF csapat tagjaként. A részletekért keresd fel a wwf.hu/cselekedj oldalt és jelentkezz! **#együttlehetőség**

HALLASD A HANGOD A BOLYGÓÉRT!

A 2020-as szuperév fordulópont: **képesek leszünk újra harmóniába kerülni a természettel?** A világ vezetőinek most kell meghozniuk a döntéseiket a természet védelméért és a klímaváltozás megállításáért. Ezért indítottuk útjára a **New Deal for Nature and People kezdeményezést**, hiszen most kell cselekednünk, hogy megóvjuk a bolygót. Írd alá kezdeményezésünket a wwf.hu/cselekedj/voicefortheplanet oldalon és támogasd az emberiség jövőjét!

TE MIT VÁLLALSZ A HOLNAPÉRT?

A 2020-as Föld Órája alkalmából útjára indítjuk **kihívásunkat**. Min változtatnál a mindennapjaid során, hogy a bolygónk állapotán segíts, és egészségesebb környezetben élhessünk? Mit fogsz másképp tenni? Hogyan veszed ki a részed abból, hogy megóvjuk a természetet – és vele együtt saját magunkat is? Oszd meg a vállalásod Facebook vagy Instagram oldaladon a **#földórája2020**, **#earthhour2020** és **#másképpfogom** hashtagekkel.

MUSZÁJ MINDEN ERDŐBEN FÁT VÁGNI?

Cikkünkben arra keressük a választ, hogy miért ne vágjuk ki az erdőt.

Az erdő levágása önmagán túlmutató esemény, amely jól tükrözi viszonyunkat a bennünket körülvevő természethez. Faanyagra szükség van, sőt néha olyan fejlesztések is elengedhetetlenek, amiknek útjában állhat egy erdőtömb. A mérleg másik serpenyőjében azonban mindig ott van az elveszett élőhely, a sérült ökoszisztéma-szolgáltatások és persze a „környezetünk”, életterünk múlttá váló darabja.

SZERZŐ: GÁLHIDY LÁSZLÓ

MIÉRT VÁGJUK KI ERDEINKET?

Dél-Amerikában vagy Afrikában ma is leginkább a művelhető földterületért. Kell a hely marhalegelőknek vagy az olajpálma-ültetvényeknek. Magyarországon – Európa sok más részéhez hasonlóan – ez a korszak a 19. században nagyjából lezárult. A búzának, kukoricának, szőlőnek alkalmas területekről eltűntek az erdők. Egyik utolsó nagy tájtalakításként a hatalmas ártéri erdőket szorítottuk a töltések közé. A további fakitermelések a megmaradt erdőkben szabályozott keretek között történtek.

MAGYARORSZÁGON AZ ERDŐK TÖBB MINT 95%-ÁN VAN FAKITERMELÉS – HISZEN SZÜKSÉG VAN TŰZIFÁRA VAGY PAPIR ALAPANYAGRA. UGYANAKOR SZÁMOS ÉRV SZÓL AMELLETT, HOGY VALAMENNYI ERDŐT HAGYJUNK MEG „VADONKÉNT” A TERMÉSZETNEK.

MIÉRT NE VÁGJUNK? – ÉLŐHELYEKET MENTÜNK

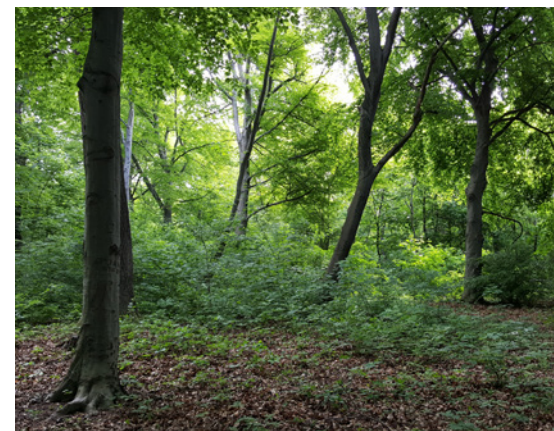
Az erdőlakó élőlényeknek nem az egyenes, ép, faipari célból tökéletes fatörzsekre van szüksége. Sokkal inkább az odvasodó „ősöreg” fákra vagy a földön fekvő holtfára. A napfényben gazdag, felnyíló tisztások, természet érlelő bokrok mind élőhelyek: hiúzok, pelék, harkályok, szalamandrák, rovarok búvó- és táplálkozóhelyei. Ritka erdei növények is csak olyan erdőkben nőnek, ahol megvannak az igazi életfeltételeik, ahol a természet rendezzi be az életteret.

Az őshonos fafajokból álló erdőben a fakitermelés megszűnése után pár tíz évvel a vadonokra jellemző „rendezetlenség” már kezd felismerhetővé válni, és a fajgazdagság is növekedésnek indul. Példa erre a Börzsönyi Csarna-völgy, ahová a negyven éves háborítatlanság miatt visszatért a hiúz. És hogy miért kell ennyi faj? Mert a legapróbb rovarról, gombáról is szükség van ahhoz, hogy **az erdő egészséges és ellenálló maradjon** – ami a klímaváltozás idején élet-halál kérdése.

MIÉRT NE VÁGJUNK? – A KLÍMAVÁLTOZÁS ELLEN TESZÜNK

A légkörben feldúsuló szén-dioxid megkötésére szárazföldön a legjobb mód, ha engedjük az erdőket növekedni. Nem csak az erdő területét fontos bővíteni, a teljes fatömegük a lényeg. A törzsek mellett az ágaknak, a holt faanyagoknak, a cserjéknek, sőt akár a kúszónövényeknek is fontos részesedése van a szén tárolásában.

MINÉL IDŐSEBB EGY ERDŐ, ANNÁL GAZDAGABB A SZERKEZETE, ÉS KOROSODVA EGYRE TÖBB SZENET TÁROL.

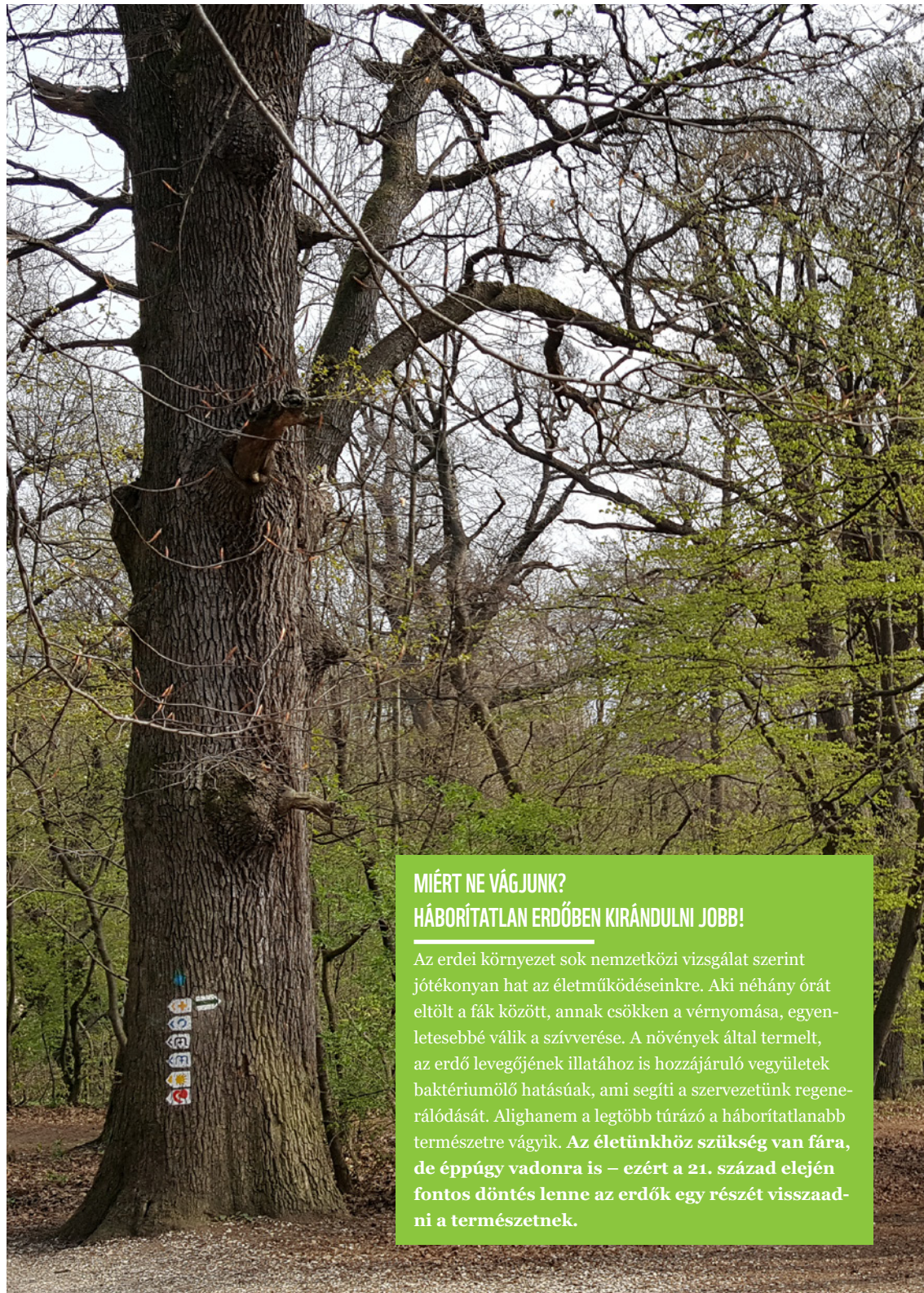

© Gálhidy László

© Gálhidy László

© Gálhidy László

MIÉRT NE VÁGJUNK? HÁBORÍTATLAN ERDŐBEN KIRÁNDULNI JOBB!

Az erdei környezet sok nemzetközi vizsgálat szerint jótékonyan hat az életműködéseinkre. Aki néhány órát eltölt a fák között, annak csökken a vérnyomása, egyenletesebbé válik a szívverése. A növények által termelt, az erdő levegőjének illatához is hozzájáruló vegyületek baktériumölő hatásúak, ami segíti a szervezetünk regenerálódását. Alighanem a legtöbb túrázó a háborítatlanabb természetre vágyik. **Az életünkhöz szükség van fára, de éppúgy vadonra is – ezért a 21. század elején fontos döntés lenne az erdők egy részét visszaadni a természetnek.**

TARVÁGÁS AZ ÁRTÉREN

2020 januárjában tarra vágtak egy idős ártéri ligeterdőt a tiszai hullámtér rendezése során. A napvilágra került eset sokakban váltott ki felháborodást, mivel a fakitermelés részben törvénytelenül történt. Az eset azonban csak a jéghegy csúcsa, ami kockán forog, az a folyóinkat kísérő élővilág sorsa.

Amikor több mint százötven éve elkezdték a folyókat töltések közé szorítani, **az ártéri erdők 99%-a megsemmisült.** A maradékot rendkívül intenzív módon kezeltük eddig is, a jelenlegi árvízvédelmi elképzelések pedig – amelyek a víz minél gyorsabb levezetését célozzák – további tarvágásokat, cserjeirtásokat és tereprendezéseket vetítenek elő. Különösen az idős ártéri erdők felszámolásával olyan ritka fajok élőhelye kerül veszélybe, mint a fekete gólya vagy a réti sas. A helyzetet súlyosbítja, hogy a sérült ökoszisztémát főként amerikai eredetű özönnövények soha nem látott mennyisége árasztja el – többek között aranyvessző, gyalogakác, zöld juhar.

A WWF Magyarország álláspontja szerint a folyók árterét természetesebbé kellene tenni, lehetővé téve többek között, hogy a folyó szabályozott módon kilépjön a töltések közül. Ezzel nem csak az árvízi kártételek kockázata lenne csökkenthető, hanem az életet adó, értékes víz is felfogható lenne, ami a kiszáradó Alföldön alapvető fontosságú. Az elárasztott földek gazdáit kárpótolni kellene vagy támogatásokkal ösztönözni arra, hogy természetkímélő módszerekre álljanak át. A vízpótlás, a mikroklíma javítása, a változatosabb élőhelyek ugyanakkor önmagukban is hasznosak lehetnek a gazdáknak. A gyors vízlevezetés drasztikus műszaki megoldásai helyett több teret adva a folyónak a növényzet is megőrizhető és helyreállítható lenne.

© Gálhidy László

© Gálhidy László

FÓKUSZBAN: ISMERETLEN FOLYÓINK, ÚJJÁSZÜLETŐ DRÁVA

SZERZŐK: GRUBER TAMÁS, VERŐ GYÖRGY

Hazánk folyói kiemelkedő természeti értéket képviselnek fajgazdságukkal és az élőhelyek változatosságával. Nemcsak a vízben élő növény- és állatfajok számára nélkülözhetetlenek, de a társadalom számára is alapvető szükségleteket biztosítanak. Azonban a folyók állapota, a hozzájuk fűződő viszonyunk és elvárásaink sokat változtak az elmúlt századokban. Miért dolgozik a WWF Magyarország Élő Folyók programja? Miért és hogyan adjuk vissza szabadságát a Drávának?

© Goran Šušterek

A folyók egykor szabályozás nélkül folytak végig a síkvidékeken, és az árterületükkel egységet alkotva gazdag vízi világot éltek. A vízpartok az emberek számára régen is a letelepedés helyeinek számítottak, melyek számos hasznot hoztak a környezetükkel együtt élő lakosságnak. Az árvizek elleni védekezés és a szántóföldi növénytermesztés miatt azonban a 19. században folyamszabályozások kezdődtek.

© Farkas Mátys

A FOLYÓKAT ÁRVÍZVÉDELMI TÖLTÉSEK KÖZÉ SZORÍTOTTÁK, AZ EGYKORI ÁRTEREKET LECSAPOLTÁK ÉS VÍZMENTESÍTETTÉK. A DUNA ÉS MELLÉKFOLYÓI ÁRTEREIK 80%-ÁT ELVESZTETTÉK, A DRÁVA HOSSZA NAGYJÁBÓL 60%-ÁRA RÖVIDÜLT

© Goran Šušterek

A szabályozás az élővilágra nézve azt jelentette, hogy a hosszanti és keresztirányú szabályozóművek megnehezítették a folyókban élő halak vándorlását és szaporodását. Az eltűnő árterekkel a gazdag madárvilág, a vízi növények fajgazdsága, a vízjárta legelők, rétek változatossága a múlté lett. Az emberek elszakadtak a folyóktól és a vízpartoktól, és sokan árvizekkel fenyegető és kiszámíthatatlan természeti jelenséggé tekintettek rájuk. A szántóművelés fellendült, és lassan a legtöbb, egykor vízjárta területet felhasználta valamire a lakosság.

Ehhez a korszakhoz képest mára a természet és a társadalom megváltozott. A folyók szerepe átértékelődik, mert időjárásunk szárazodik.

A FOLYÓK ÁLTAL SZÁLLÍTOTT VÍZ MINDEN CSEPPJE ÉRTÉK, MELYET ÉRDEMES MEGTARTANI, ÉS HELYET KELL NEKI BIZTOSÍTANI A TÁJBAN

© Verő Gyöngy

A folyók mederalakító képessége a szabályozások miatt lecsökkent, új szigetek, mellékágak, holtágak már alig keletkeznek. Pedig ezek a legkézenfekvőbb helyszínek arra, hogy vízben gazdag folyópartjaink legyenek. Emiatt fontos a meglévő mellékágak és holtágak, a kanyargó folyószakaszok megőrzése és helyreállítása. Mindezt olyan módszerekkel is meg lehet valósítani, melyek a természetes folyamatokat és a víz szabad vándorlásának kapacitását használják fel, de nem rontanak az árvízi biztonságon.

A folyók és természetes vízpartok megbecsülésére minden eddiginél nagyobb szükség van, **az időjárás szélsőségeihez muszáj alkalmazkodnunk.** A változásokat látva az éghajlat szárazodására kell felkészülnünk és emiatt a folyók jelenlegi és egykori árterei hasznosítását át kell értékelnünk.

© Goran Šušterek

TÖBB TERET KELL ADNUNK A FOLYÓKNAK, AHOŁ ÁRHULLÁMOK LEVONULÁSAKOR A VÍZHEZ KÖTŐDŐ NÖVÉNYZET BURJÁNZIK, AZ ÁLLATVILÁG MEGÚJUL. MINDEZ NEM CSAK A TERMÉSZETI KÖRNYEZETET MEGBECSÜLŐK SZÁMÁRA KINCIS

A folyók nyújtotta szolgáltatások nem tűntek el a 19. századhoz képest, csak átalakultak. A kikapcsolódásra vágyó lakosság jelentős része számára a természetes vízpartok kiemelkedő vonzerővel bírnak. A szelíd mellékágak, a hatalmas fákkal jellemzett ártéri erdők, a visszhangos madárdal nem távoli egzotikumok, feltéve, ha megőrizük őket. A folyók és vízpartok újjáélesztésére pedig hazánk bővelkedik a lehetőségekben.

Bölcs vízgazdálkodás a Dráván

A Dráva megóvásában régóta együttműködnek állami és civil szereplők az országhatár mindkét oldalán. Ennek egy fontos állomása a WISEDRAVALIFE (LIFE17NAT/HU/000577 – Bölc vízgazdálkodás a Dráva mentén a folyóvízi és ártéri élőhelyek megőrzése érdekében) projektünk. A wise angol szó magyarul bölcslet jelent, utalva a pályázatunk teljes nevében szereplő bölcs vízgazdálkodásra. A LIFE pedig életet jelent, egyúttal a pályázatunk támogató pénzügyi alap neve is.

© Verő Gyöngy

Mit jelent a bölcs vízgazdálkodás?

Mi a WWF Magyarországnál azon dolgozunk partnereinkkel – a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatósággal, a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatósággal, a SEFAG Zrt.-vel és a horvát vízügyi igazgatósággal (Hrvatske Vode) –, hogy a folyókkal kapcsolatos megváltozott elvárásokra fenntartható vízgazdálkodási válaszokat adjunk. A teljes, 236 km hosszú közös horvát-magyar Dráva-szakaszra szeretnénk megoldási lehetőségeket felkínálni, és a projektben meg is kezdjük ezek megvalósítását.

© Verő Gyöngy

MUNKÁNK KÉT RÉSZBŐL ÁLL: MÉRÉSEKRE ALAPULÓ ELEMZÉSEKBŐL ÉS TEREPI BEAVATKOZÁSOKBŐL

Felmértük a Dráva medrének domborzatát. Ez olyan, mintha megépítenénk kicsiben, csak az eredmény nem egy terepasztal, hanem egy számítógépes modell. A folyók része a mederből lekoptatott, elszállított, majd lerakott hordalék, ezért azt is megmértük, hogy a Dráva jelenleg mennyi és milyen hordalékot szállít. Mindezek alapján modelleztük a Dráva vízének áramlását, így a folyó bármely pontjáról tudjuk, hogy ott merre és milyen sebességgel folyik a víz. Azt is meg tudjuk nézni, hogy mi történne, ha például elbontanánk valahol egy kőből készült folyószabályozó műtárgyat. Fontos, hogy egy beavatkozás milyen érdekeket sérthet, ezért elkészítettük a Dráva mente területhasználati elemzését is.

Eredményeinket két tanulmányban fogjuk összefoglalni. Ezek választ adnak a Dráva vízgazdálkodási problémáinak okait firtató kérdéseinkre és arra, hogy miként lehet ezeket a gondokat mérésékelni. Ez papírízű dolognak tűnhet, de alapot jelent a további munkához. Szándékunk, hogy a tanulmányok bekerüljenek a vízügyi és természetvédelmi tervezési folyamatokba.

Itt azonban nem állunk meg, megkezdjük a Dráva és ártere vízgazdálkodásának javítását. Helyreállítjuk a Heresznyei-mellékágot, hogy az újra a Dráva élő része legyen. Vízmegtartó műtárgyakat építünk a Lankóci-erdőben, amely a Dráva ősi ártere, manapság pedig értékes vizesélőhelyek otthona. A Dráva főágában pedig átépítünk három darab kőből épített folyószabályozó műtárgyat.

Eredményeink bemutatásával további beavatkozások tervezését segítjük. Ilyen beavatkozásokkal lépcsőről lépésre, a megváltozott területhasználatot is figyelembe véve egyre nagyobb szabadságot adhatunk a Drávának, hogy egy idő után a teljes horvát-magyar Dráva-szakaszon és a kísérő ártereken is érezhetőek legyenek kedvező hatásaik. **A Dráva vadságából adódó vonzereje tovább nő, vizesélőhelyei pedig megmenekülnek a kiszáradástól.**

© Verő György

A Dráva hazánk legkevésbé szabályozott folyója, zátonyokkal, kavicsos partokkal, kiterjedt mellékágakkal jellemezhető. A szárazföldről sokszor nehezen megközelíthető széles árterek, a holtágakkal és mellékágakkal tarkított ártéri erdők elsősorban a helyi lakosság és a víztűrők számára nyújtanak szabadidős lehetőségeket. **A határ mindkét oldalán védett természeti területek húzódnak, és ezek alkotják a Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátumnak.**

© Verő György

FENNTARTHATÓ ÉTKEZÉS VÉSZIDŐKBE IS? HOGYAN?

SZERZŐ: BERENDE ALEXA

A nagybevásárlás és felhalmozás híve vagy, ha élelmiszerről van szó? Vagy rövid távon gondolkodol és egyszerre csak pár napra elegendő alapanyagot vásárolsz? Bárhogy is teszel, fontos szem előtt tartanod a fenntarthatóságot! Elmondjuk, miért.

© Unsplash.com, Dan-Gold

A hatalmas területhasználat miatt világszerte a biológiai változatosság – vagyis az élőlények sokfélesége – csökkenésének 70%-áért az élelmiszer-termelés a felelős. Sőt, a károsanyag-kibocsátás legalább 24%-át és a trópusi erdők irtásának 75%-át is ennek az ipárnak a számlájára lehet írni. Egy biztos: a rendszer nem fenntartható.

**BECSLÉSEK SZERINT 2050-RE TÍZMILLIÁRD
EMBERT KELL ELTARTANIA A FÖLDNEK**

Mit tehetsz?

Nagyon fontos, hogy a készletek felhalmozása ne csapjon át pazarlásba – azt és annyit vegyél, amit elfogyasztasz –, és az se mindegy, hogy mit eszel. A zöldség- és gyümölcsfogyasztás például fenntarthatóbb a húsevésnél, ráadásul egészségesebb is. Jó, ha tudod, hogy 1 kg marhahús előállításához átlagosan 15.500 liter vízre van szükség, a baromfihúshoz elég ennek a harmada. Természetvédelmi szempontból a helyi tenyésztésű, minél természetesebb körülmények között nevelkedett állatok fogyasztása a legelőnyösebb.

Válassz olyan alapanyagokat, **amik a testednek és a Földnek is jók, és itthon is megteremnek**: ilyenek a babfélék, gabonák (pl. tönköly, zab), csonthéjasok, az édesburgonya, a spenót vagy a gomba. A hazai, szezonális zöldségek és gyümölcsök választásával nem csupán a hazai termelőket segítheted, de a termények ökológiai lábnyoma is sokkal kisebb, hiszen szállításuk nem jár akkora károsanyag-kibocsátással, mint ha például avokádót vagy más egzotikus gyümölcsöt vásárolnál.

A WWF Magyarország amellett, hogy a hazai erdők, élővizek megóvásáért, valamint a klímaváltozás lassításáért és hatásainak mérsékléséért dolgozik, kiemelt feladatának tartja, hogy minél szélesebb körben hirdesse a fenntarthatóság eszméjét. Valljuk, hogy együtt lehetséges. **Vedd ki a részed te is kis lépésekkel és törekedj a fenntartható érzésekre a mindennapokban!**

© Unsplash.com, Northwood Themes

© Unsplash.com, Joanne Simon

CSAK AKKOR LEHETÜNK EGÉSZSÉGESEK, HA HAGYJUK ÉLNI A TERMÉSZETET

SZERZŐK: BERENDE ALEXA, SIPOS KATALIN

A koronavírus-járvány alapjaiban rengette meg a világunkat. A humanitárius vészhelyzet megmutatta, hogy milyen elemi szinten kapcsolódik össze a világ összes országának és lakójának sorsa, hogy a globalizált gazdaság és az eltúlzott mobilitás hogyan szüntette meg az önvédelem és az önellátás helyi lehetőségeit. Világossá vált az is, hogy amikor a bőrünkön érezzük a veszélyt, gyorsan és gyökeresen át tudjuk rendezni az életmódunkat, a társadalmi együttműködés szabályait, még az értékrendünket is. De vajon értjük-e, hogyan függ össze a járvány, a bolygónk állapota és a saját egészségünk? És amikor megindul a helyreállítás, képesek leszünk-e a rendkívüli helyzetből egészségesebb és fenntarthatóbb gazdaságot építeni? A WWF a változás mellé áll, egy olyan jövőért, melyben ember és természet harmóniában él egymással.

© WWF: Global Warming Images

Természeti értékeink eddigi pusztulásának mértéke elképesztő: erdeink és korallzátonyaink felét már elvesztettük, a világ nagy folyóinak kétharmadára pedig gátakat építettünk. 1970 óta a vadon élő állatok populációi 60%-kal csökkentek, és jelenleg egymillió fajt fenyeget a kihalás. A biológiai sokféleség csökkenése és az éghajlatváltozás az emberiség számára is veszélyeket tartogat, azonban e felett gyakran elsiklunk. Bár az extrém időjárási eseményekre az egész világ felkapja a fejét, arról már kevesebb szó esik, hogy **milyen hatással van jólétünkre** a talajromlás, az erdőirtás, a nem fenntartható mezőgazdasági és halászati gyakorlatok, az ökoszisztémák összeomlása.

AZ EXTRÉM TERMÉSZETI ESEMÉNYEK ÉS AZ EGÉSZSÉGÜNKET KOCKÁZTATÓ TÉNYEZŐK A JÖVŐBEN MÉG GYAKORIBBÁ VÁLHATNAK

© Pexels.com, Cameron Cassey

A koronavírus-járvány kapcsán lassan megtanuljuk a zoonózis szót: állatról emberre áttérjedni képes betegségek, melyekből volt pár az elmúlt évtizedekben – Ebola, SARS, malária, AIDS és még sorolhatnák. Mind egyik kiindulópontja a vadon élő állatok és az ember elkerülhető találkozása: állatfajok illegális vadászata, befogása és kereskedelme, bozóthús fogyasztása, a természeti környezet pusztulása miatt éhezni és vándorolni kényszerülő fajok megjelenése az emberlakta területeken. Amíg így folytatjuk, a válaszok is hasonlóak maradnak.

© WWF-Cannon, Jon Aars, Norwegian Polar Institute

ESÉLY A VÁLTOZÁSRA

A világjárványt kísérő kényszerleállás, a gazdasági nehézségek és az alapellátásban megjelenő problémák mellett **azonnal megjelentek a környezetvédelmi hatások is**, amelyek – nem túl meglepő módon – kedvezőek. Javuló levegőminőség, soha nem tapasztalt mértékű széndioxidkibocsátás-csökkenés, tengeri kikötőkbe visszatérő delfinek, kiszáradt városi terek. Miközben az idénre tervezett nemzetközi csúcstalálkozók sorra elmaradnak, a biológiai sokféleség új keretegyzménye, az éghajlatváltozás elleni fellépéssel és az óceánok védelmével kapcsolatos új döntések elhalasztódnak, a bolygónk egy fenntarthatósági laboratóriumává alakult át.

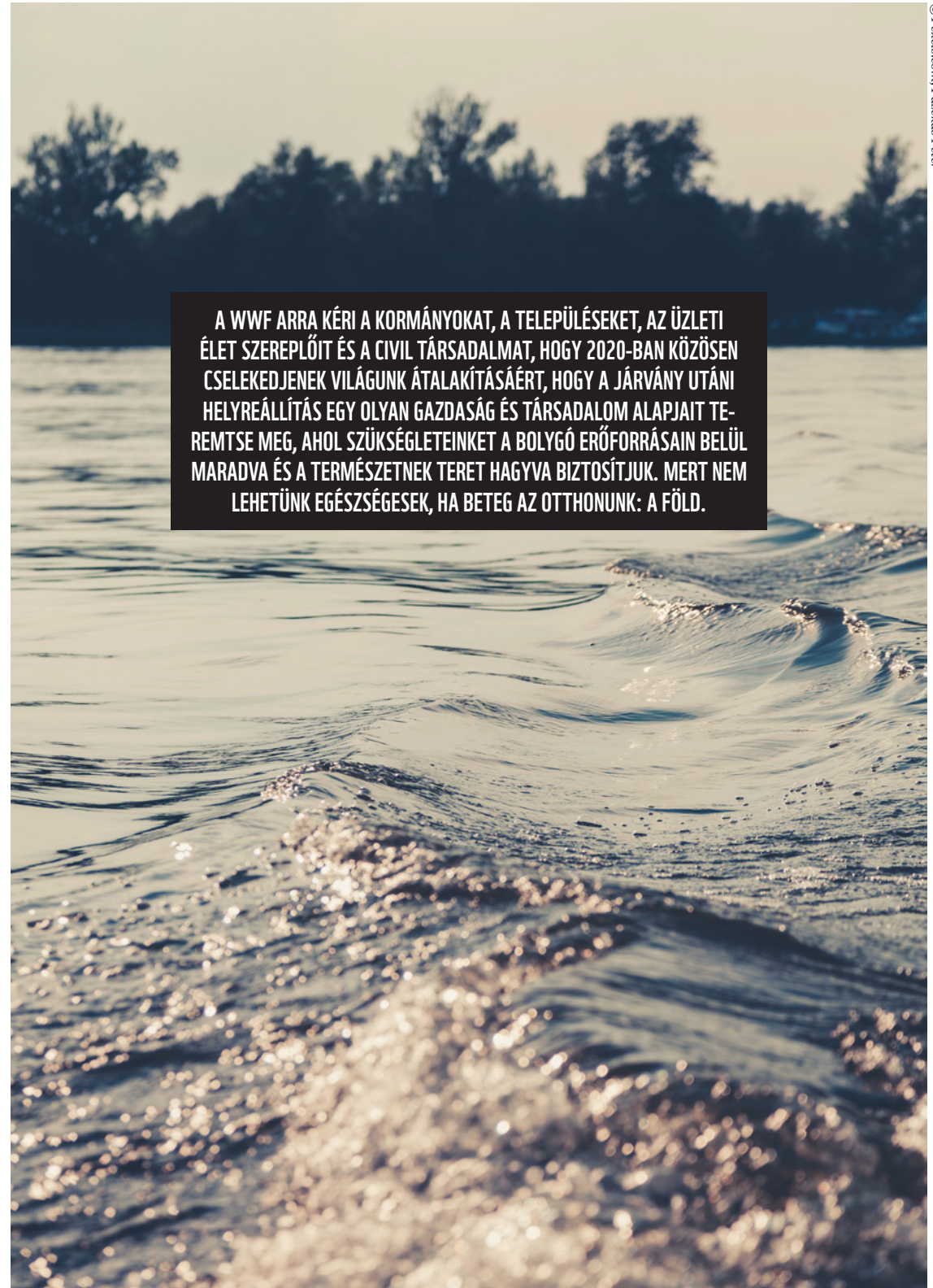
© Pexels.com, Markus Spiske

A VILÁGJÁRVÁNY TANULSÁGAIRA ÉS A KÉNYSZERŰ ÉLETMÓDVÁLTSÁRA TÁMASZKODVA FEL VAN ÜTVE A LABDA, HOGY ELINDULJUNK A RÖVID ELLÁTÁSI LÁNCOK, A VÁLTOZATOS HELYI ÉLELMISZERTERMELÉS, A VÍZ- ÉS TERMÉSZETBARÁT TÁJGAZDÁLKODÁS FELÉ

A környezetromboló és szén-dioxidot kibocsátó ágazatokban megszünt munkahelyeket a jövő fenntartható ágazataiba és a körforgásos gazdaságba irányíthatnánk átképzésekkel és támogatásokkal. És talán mindezek mellett a természeti erőforrások helyreállítására alapozott jólétet, kiegyensúlyozottabb és értékteremtőbb életmódot építhetnénk fel. Minőségi fejlődés, növekedés nélkül.

© Gáthi Gy. László

© Pexels.com, Fuzekas Péter

A WWF ARRÁ KÉRI A KORMÁNYOKAT, A TELEPÜLÉSEKET, AZ ÜZLETI ÉLET SZEREPLŐIT ÉS A CIVIL TÁRSADALMAT, HOGY 2020-BAN KÖZÖSEN CSELEKEDJENEK VILÁGUNK ÁTALAKÍTÁSÁÉRT, HOGY A JÁRVÁNY UTÁNI HELYREÁLLÍTÁS EGY OLYAN GAZDASÁG ÉS TÁRSADALOM ALAPJAIT TEREMTSE MEG, AHOZ SZÜKSÉGLETEINKET A BOLYGÓ ERŐFORRÁSAIN BELÜL MARADVA ÉS A TERMÉSZETNEK TERET HAGYVA BIZTOSÍTJUK. MERT NEM LEHETÜNK EGÉSZSÉGESEK, HA BETEG AZ OTTHONUNK: A FÖLD.

The New Deal for Nature and People kezdeményezés a ZÖLD HELYREÁLLÍTÁS jegyében

ÁLLÍTSUK MEG A TERMÉSZETPUSZTÍTÁST 2030-RA ÉS INDULJUNK EL A FELÉPÜLÉS ÚTJÁN AZ EMBERISÉG ÉS A BOLYGÓ ÉRDEKÉBEN, A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK TÁMOGATÁSÁVAL!

PROBLÉMÁK

A TERMÉSZETES
ÉLŐHELYEK
TÖMEGES PUSZTULÁSA

A Fajok TÖMEGES ELTŰNÉSE
ÉS AZ ÉLET SOKSZÍNŰSÉGÉNEK
CSÖKKENÉSE

A TERMÉSZET ERŐFORRÁSAINAK
NEM FENNTARTHATÓ
KITERMELÉSE ÉS FOGYASZTÁSA

CÉLOK

0
NETTÓ
ÉLŐHELY-
VESZTÉS

0
EMBER
OKOZTA
FAJKIHALÁS

TERMELÉSI
ÉS FOGYASZTÁSI
LÁBNYOMUNK
50%-OS
CSÖKKENTÉSE

MEGOLDÁSOK

- 30% MEGÓVÁSA
- MINIMUM 20% FENNTARTHATÓ KEZELÉSE
- AZ ŐSLAKOSOK FÖLDJEIT ILLETŐ JOGOK ELISMERÉSE

- A VADVILÁG KIZSÁKMÁNYOLÁSÁNAK ÉS KERESKEDELMÉNEK MEGSZÜNTETÉSE
- ÉLETKÉPES POPULÁCIÓK MEGŐRZÉSE

- ÁTÁLLÁS FENNTARTHATÓ GYAKORLATOKRA AZ INFRASTRUKTÚRÁBAN, A MEZŐGAZDASÁGBAN, A HALÁSZATBAN ÉS A NYERSANYAG-KITERMELÉSBEN

EREDMÉNYEK

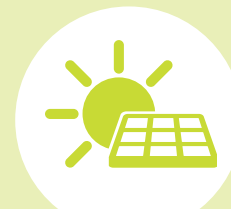
IVÓVÍZ 9 MILLIÁRD
EMBERNEK

ÉLELMISZER 9
MILLIÁRD EMBERNEK

AZ ÉLŐVILÁG
SOKSZÍNŰSÉGE

STABIL
ÉGHAJLAT

JÓ ÉLETMINŐSÉG

INTERJÚ: HA KIMEGYEK AZ ERDŐBE, AZT ÉRZEM, HOGY VIGYÁZNI KELL RÁ

Puskás Peti aktívan tesz a természet megóvásáért: a The Biebers énekes a fenntartható életvitel mellett már saját egyesületével is ezért dolgozik.

© RTL KLUB

PUSKÁS PETI
énekes és színész

Mióta foglalkozol a környezet- és természetvédelemmel?

Mindig is fontosnak tartottam a természet megóvását, de igazán elszánt körülbelül két éve vagyok: akkor lettem vegán, és akkor kezdtem el aktivistaként, önkéntesként is részt venni ilyen ügyekben. Emellett az otthonomban, a környezetemben is mindennapos tényezővé vált a fenntarthatóság. Minden közszereplőnek kötelessége lenne ilyen témákat felölelnie.

Hogyan próbálsz fenntartható módon élni?

Nem fogyasztok állati eredetű dolgokat és sokat járok piacra, hogy a kistermelőket támogassam. Szelektíven gyűjtöm a hulladékot és a fáradtolajat is. Télen madáretetőm volt, tavasszal pedig olyan növényeket ültetek, amik kedveznek a méheknek, rovaroknak.

**HISZEM, HOGY A VÁROSI EMBER IS TUD TENNI AZÉRT, HOGY
EGY ÉLHETŐ KÖRNYEZETBEN TÖLTSÜK A MINDENNAPJAINKAT**

© Instagram, apuskaspeti

A követőimnek épp ezért megmutatom, hogy én sem szakértő vagy *A bolygó kapitánya* vagyok, hanem ugyanolyan civil ember, mint ők, aki a mindennapjaiban ismeri fel, hogyan lehet tenni a környezetünkért. **Legyen Rengeteg!** nevű egyesületünkkel többek között azért dolgozunk szakemberekkel együtt, hogy a bérházak udvarát zöldebbé, a várost élhetőbbé tegyük, és a körülöttünk lévőket is megtanítsuk arra, hogy hogyan lehet – és miért érdemes – természetesebb környezetben élni. Öt-tíz-tizenöt ember is képes összefogni és megvalósítani a törekvéseit, eljuthat önkormányzatokig, vállalatokig – tehát nem lehetetlen küldetés, hogy valaki a szűkebb közegéből elindulva tegyen a környezetéért. Nekünk ez a missziónk.

Tapasztalatod szerint változott az emberek hozzáállása az elmúlt néhány évben?

Amikor vegán lettem és elkezdtem jobban foglalkozni a természetvédelemmel, akkor még csodabogárként tekintettek rám. Ma már viszont azt látom, hogy mind a közeli ismerőseim, mind a követőim sokat változtak ezen a téren. Jobban odafigyelnek az olyan posztjaimra is, amikor például arról beszélek, hogy egyre kevesebb méh van, így a növények beporzása is veszélybe került, vagy a világ bizonyos pontjain egyszerűen elfogy az ivóvíz. Még nem tudjuk, hogy hova fog kifutni a koronavírus-járvány, és mit fogunk levonni belőle tanulságként, de **bízom benne, hogy megváltozik az emberek hozzáállása a természetvédelemhez.**

© WWF Magyarország

Nemrég szerepeltél a WWF Magyarország adó 1% kampányában. Miért döntötél úgy, hogy részt veszel benne?

Fontosnak tartom, hogy hiteles közszereplők kiálljanak ilyen szervezetek és ügyek mellett. Jó látni, hogy egyre többen vannak, akik ebben a kérdésben elhivatottak, a szívükön viselik a természet megóvását és valóban lépéseket tesznek ezért.

MEG KELL MUTATNI AZ EMBEREKNEK, HOGY VAN ÉRTELME ADO MÁNYOZNI VAGY MÁSHOGY SEGÍTENI EZEKET A SZERVEZETEKET

© Instagram, apuskaszepti

Hova szoktál járni kikapcsolódni, ha a természetbe vágysz?

Nincs abszolút kedvencem, mindig szeretek új helyeket felfedezni. Izgalmas megtapasztalni, hogy Magyarország milyen változatos és mennyi helyet nem ismerünk még. Amikor belevágtam a balkonkertészetbe, megfigyeltem, hogy mennyire szimbiózisban lehet élni a növényekkel – az erdő is valami ilyesmi, csak nagyban. Ha kimegyek az erdőbe, azt érzem, hogy vigyázni kell rá.

© Instagram, apuskaszepti

BUMERÁNG-EFFEKTUS: A TERMÉSZETROMBOLÁS ÉS A JÁRVÁNYOK

Nem lehetünk egészségesek, ha a minket körülvevő ökoszisztéma beteg. Ez a fő üzenete a WWF Italia által publikált jelentésnek, amely arra keresi a választ, hogy milyen összefüggés van az elmúlt évtizedek járványai és az ökoszisztémák pusztulása között, és mit tehetünk, hogy megvédjük egészségünket.

SZERZŐ: KOKICS VIKTÓRIA

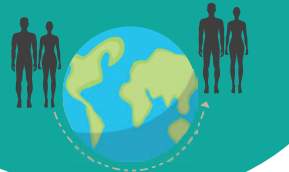
Korunk sok fertőző betegsége, mint az Ebola, az AIDS, a SARS vagy az új típusú koronavírus **nem véletlenszerűen jelentek meg és okoztak járványokat.** Megjelenésükben meghatározó szerepet játszik a természetes ökoszisztémák leromlása és a biodiverzitás csökkenése.

A természetben számos baktérium, vírus, gomba és más mikroorganizmus létezik, amelyek többmilliárd éve biztosítják az élet feltételeit a Földön. Nagy részük emberre teljesen ártalmatlan, de vannak köztük olyanok, mint például a koronavírusok, amelyek **veszélyesek lehetnek az emberi szervezetre is.** Az elmúlt ötven évben megnőtt azoknak a járványoknak a száma, amelyeket a korábban csak az állatvilágban terjedő vírusok vagy baktériumok okoznak. Gondoljunk csak az Afrikában pusztító Ebola-járványra, a néhány éve Délkelet-Ázsiában fertőző SARS vírusra vagy a hazánkban is egyre elterjedtebb Lyme-kórra.

© Galéria László

A járványok kialakulása

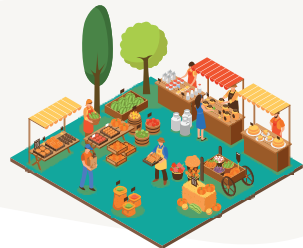

AZ ÚJ TÍPUSÚ KORONAVÍRUS IS ILYEN ÚN. ZOO-NÓZIS, AMELY ÁLLATRÓL EMBERRE KERÜLVE FERTŐZ TOVÁBB

3. Vadállatpiacok

különböző fajok összezsúfolása

2. Fajok begyűjtése és kereskedelme

1. Erdőirtás

A WHO adatai szerint **több mint 200 különböző zoonózt ismerünk** a veszettségtől az AIDS-en át az influenzáig. A kutatók arra számítanak, hogy az elkövetkező években megjelenő új fertőzések is zoonózisok lesznek, és ezek jelentik majd a legnagyobb veszélyt az emberi egészségre. A humán betegségek 75%-a már ma is állati eredetű kórokozókra vezethető vissza, és az újonnan megjelenő betegségek 60%-a vadállatokról kerül át az emberre.

Az új típusú **koronavírus** esetében a tudósok azt valószínűsítik, hogy a denevérfajokban jelenlévő koronavírus az élő vadállatokat és vadon élő állatok húsát árusító, zsúfolt piacokon került át a denevérek-ről először tobozkákra, majd az azokat árusító, illetve elfogyasztó emberekre.

AZ ÚJABB ÉS PUSZTÍTÓBB FERTŐZÉSEK ELTERJEDÉSE SZOROS ÖSSZEFÜGGÉSBEN VAN AZ ÖKOSZISTÉMÁK PUSZTULÁSÁVAL ÉS A BIODIVERZITÁS CSÖKKENÉSÉVEL

Az elmúlt években megjelent fertőzések és járványok közül több is **visszavezethető a természetes élőhelyek csökkenésére, az ember által létrehozott mesterséges környezet terjedésére vagy a vadon élő állatok illegális kereskedelmére**. A természetes élőhelyek, különösen az erdős területek elpusztítása tehát nemcsak a globális felmelegedést gyorsítja, de a veszélyes kórokozók elterjedését is. Az emberi beavatkozás által csökken az erdők fajgazdagsága, megváltozik a táplálékhálózat és emiatt a veszélyes kórokozók is könnyebben terjedhetnek. Az emberi települések egyre közelebb kerülnek a vadon élő állatok élőhelyeihez, az állatok illegális kereskedelme és húruk (az ún. bozóthús) fogyasztása révén pedig az emberek újfajta kórokozókval kerülhetnek kapcsolatba.

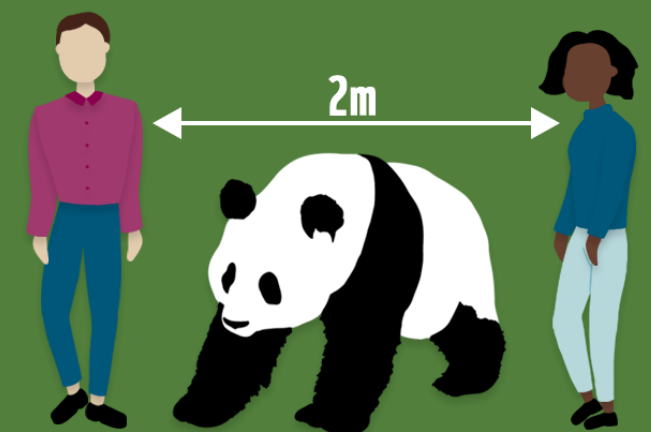
© Pixabay.com, Afrosadun Chirvanova

A TERMÉSZETES ÉS EGÉSZÉGES ÖKOSZISTÉMÁKNAK ALAPVETŐ SZEREPE VAN A FERTŐZŐ BETEGSÉGEK, ÍGY AZ ÁLLATRÓL EMBERRE TERJEDŐ BETEGSÉGEK ÁTVITELÉNEK ÉS TERJEDÉSÉNEK A SZABÁLYOZÁSÁBAN

Ahhoz, hogy megvédjük magunkat az újonnan elterjedő vírusokkal, fertőzésekkel szemben, meg kell állítanunk az élőhelyek további pusztítását, a biodiverzitás csökkenését. Ha a minket körülvevő ökoszisztéma egészséges, mi is nagyobb biztonságban érezhetjük magunkat.

TÁRSADALMI TÁVOLSÁGTARTÁS TIPPEK

KÉPZELD EL, HOGY EGY ÓRIÁSPANDA VAN KÖZTED ÉS A MELLETTED ÁLLÓ KÖZÖTT!

©wwf_uk

© WWF, Wild Wonders of Europe, Ingo Arndt

A KLASSZIKUS KÉK ÚJ ÁRNYALATA

SZERZŐ: KLACSÁN CSABA

A 2020-as év színének kihirdetésekor még nem sejtettük, mennyire beletrafált a lényegbe a Pantone.

@WWF / Fernando Zarrur

A Színintézet immár 20 éve megválasztja az év színét, amely **2020-ban a klasszikus kék lett**. Határtalan kéksége a Pantone igazgatója szerint a hatalmas és végtelen esti égboltot idézi, miközben tudatosabb gondolkodásra ösztönöz.

A választással beletrafáltak a lényegbe. **A légszennyezés az elmúlt évekre egészen drámai méreteket öltött.** Kína egyes részein úgy nőnek fel emberek, hogy sosem láttak kék eget, miközben a levegő szennyezettsége évente több mint egymillió korai halálesetet okoz az országban. Indiában fizetős oxigénbárok nyílnak, és a turisták a rossz levegőminőség miatt gyakran ki sem léphetnek szállodájuk ajtaján. Más-más mértékben ugyan, de szinte minden ország érintett a problémában. Az ideai színválasztás így a 2019-es év után – amikor az élő korall lett az év színe – újabb lehetőséget kínált a WWF Magyarország számára, hogy egy mindannyiunk számára égető veszélyre hívja fel a figyelmet. A mérgezés ugyanis hosszú évek óta sötétre festi az égboltot.

KARÁCSONY ELŐTT NÉHÁNY NAPPAL INDÍTOTTUK EL A SAVE CLASSIC BLUE KAMPÁNYUNKAT, HOGY EZZEL IS FELHÍVJUK A FIGYELMET ÖKOSZISZTÉMÁNK TÖRÉKENYSÉGÉRE.

A Save Classic Blue kampány indításakor még nem sejtettük, hogy néhány nap múlva aggasztó hírek érkeznek Kínából, majd alig két hónapon belül az úrból is jól látható változásokat okoz majd a Földön egy 0,0002 mm-nél is kisebb kórokozó. A koronavírus árnyékában mára a nehézipar és a gyárak leállításának, a közúti és légi közlekedés drasztikus csökkenésének következtében némileg javult a bolygó állapota. A természet, a krónikus légúti betegségekben szenvedők és a legszennyezettebb országok lakói is fellélegezhetnek végre. Kitisztult az ég. A kérdés csupán az, **képesek leszünk-e a vírus utáni új világban szándékoltan is tenni azért, hogy ez így is maradjon.**

Az év
színe
2020

Mentsük meg a **Klasszikus Kéket**

A városok szénkibocsátásának drámai növekedése a szén-dioxid és más üvegházhatású gázok szintjének megemelkedéséhez vezetett. Az efféle légszennyezés számos hatást gyakorol az életünkre. Nemcsak a kék eget festi füstszürkére, de a teljes ökológiai rendszer alapvető működését is befolyásolja.

Egy világunk van.
Őrizzük meg a színeit.

Csatlakozz a mozgalomhoz:
[#saveclassicblue](https://www.facebook.com/saveclassicblue)

[wwf.hu](https://www.wwf.hu)

Peking novemberben / Fotó: Wade Tregaskis

“ A klímakatasztrófát nem várom, hanem észlelem. Nem lennék képes egy olyan világban élni, ahol az a csoda, ami ma még körülvesz, nincs sehol.

DÖBRÖSI LAURA
színésznő

“ A klímaváltozás megérkezett, az aranyélet véget ért. Ha nem cselekszünk azonnal, saját és gyermekeink jövőjében is drámai következményekkel számolhatunk.

KLACSÁN CSABA
WWF Magyarország
kommunikációs vezető

TÁMOGASD MUNKÁNKAT ADÓD 1%-ÁVAL.
Ennyi kell ahhoz, hogy közösen tegyünk a jövőnkért.
Adószámunk: 18226814-2-42

**EGYÜTT
LEHETSÉGES!
KETTEN 1%-ÉRT!**